



การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ปีการศึกษา 2568
เรื่อง กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน

บุคลากรสายวิชาการ
ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

อาจารย์สมศักดิ์ ทองแก้ว	ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีญา บุญทวี	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวุฒิ กลิ่นดั่ง	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
อาจารย์ ดร.สิรพัชญ์ หาญนอก	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ปีการศึกษา 2568

การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ปีการศึกษา 2568

เรื่อง กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีพันธกิจหลักในการพัฒนาท้องถิ่นโดยยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น ได้มีเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ (ชุมชน/ท้องถิ่น) ให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง โดยตัวชี้วัดที่ 7 จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาตัวชี้วัดที่ 8 จำนวน ผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ได้รับการยกระดับให้ได้มาตรฐาน

ดังนั้น ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น จึงเล็งเห็นว่าการพัฒนาท้องถิ่นและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดมาตรฐานเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนให้ยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน มีกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ดังนี้

1. การสร้างและแสวงหาความรู้

1.1 ใช้หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

- เข้าใจ : ศึกษา บริบท สภาพแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก รวมทั้งทรัพยากรในท้องถิ่น

- เข้าถึง : ศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis (จุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรค) วิเคราะห์ วัตถุประสงค์ กระบวนการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

การวิเคราะห์ SWOT Analysis (จากเล่มสรุปแผนการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและประเมินความสุขมวลรวม ประจำปี 2568)

จุดแข็ง (Strength)

- (1) กลุ่มมีผ้าฝ้ายขาวม้าลายช้างเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
- (2) กลุ่มมีผ้าฝ้ายขาวม้าทั้งสี่ธรรมชาติและสีเคมี
- (3) กลุ่มมีความเข้มแข็งและความสามัคคี

จุดอ่อน (Weakness)

- (1) ขาดเยาวชนสืบทอดการทอผ้าขาวม้า
- (2) ยังไม่มีที่ทำการกลุ่มเฉพาะผู้ทอผ้าขาวม้า ส่วนใหญ่จะทอผ้าที่บ้านหลังทำการเกษตร

โอกาส (Opportunity)

- (1) มีร้านภูฟ้าอยู่ภายใต้โครงการพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รับผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย
- (2) มีหน่วยงานราชการ ได้แก่ เกษตรตำบล เกษตรอำเภอกอ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสยามชัยเขต ให้การสนับสนุน
- (3) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์เข้าไปสนับสนุนผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น
- (4) ได้นำผลิตภัณฑ์ไปวางจำหน่ายในอำเภอเคลื่อนที่

อุปสรรค (Threat)

(1) จังหวัดใกล้เคียงได้มีการทอผ้าฝ้ายขาวม้าทำให้มีคู่แข่ง เช่น จังหวัดสระแก้ว จำหน่ายผ้าขาวม้าในราคาฝืนละ 110 บาท ที่ถูกกว่าผ้าขาวม้าของกลุ่ม

(2) ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้ามีวางจำหน่ายในตลาดออนไลน์แต่กลุ่มมีข้อจำกัดในการขายสินค้าทางตลาดออนไลน์

- พัฒนา : การพัฒนาท้องถิ่นต้องอาศัยการทำงานแบบบูรณาการระหว่างชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ สำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านนางาม มีการทอผ้าที่เป็นลายอัตลักษณ์ของชุมชน คือ ลายช้าง เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าให้ได้ใบรับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้ร่วมกับ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา เข้าไปพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านนางาม โดยกลุ่มมีปัญหาเรื่องใบการตั้งวิสาหกิจชุมชนหาย เพราะมีการเปลี่ยนประธานวิสาหกิจชุมชนคนใหม่ เนื่องจากประธานคนเก่าได้เสียชีวิต ทางศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่นได้ประสานการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้ชุมชนเพื่อนำใบการจัดตั้งกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาชุมชน สำหรับชุมชนที่จัดตั้งกลุ่มมีขั้นตอน ดังนี้

(1) ให้กลุ่มประชุมสมาชิกกลุ่มและทำรายงานการประชุมว่าใครเป็นประธานกลุ่ม เற்றுณิก เลขานุการกลุ่ม และบันทึกการประชุมว่ามติการประชุมเห็นชอบให้ใครเป็นประธาน เற்றுณิกกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม

(2) ให้ตั้งชื่อกลุ่มโดยระบุที่ทำกรกลุ่มที่อยู่ของกลุ่ม ไว้ในบันทึกการประชุม เช่น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า บ้านนางาม 52 หมู่ที่ 19 ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

(3) ให้ประธานกลุ่มนำสำเนาบัตรประชาชน 1 ใบ ทะเบียนบ้าน 1 ใบ สำเนาบัตรประชาชนของรองประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม จำนวน 1 ใบ พร้อมรายงานการประชุมการจัดตั้งกลุ่ม และภาพที่ทำกรกลุ่ม รวมทั้งต้องนำผลิตภัณฑ์กลุ่มจำนวน 2 ชิ้น ไปลงทะเบียน ณ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ในอำเภอที่กลุ่มตั้งอยู่ หลังจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอขึ้นทะเบียนกลุ่มจะคืนสำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านให้แก่ประธานกลุ่ม

หมายเหตุ : กลุ่มผู้ประกอบการชุมชน ไปยื่นเอกสารจัดตั้งกลุ่มที่สำนักงานพัฒนาชุมชนในอำเภอที่ตั้งอยู่ ส่วนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนไปยื่นเอกสารที่สำนักงานเกษตรอำเภอในอำเภอที่กลุ่มตั้งอยู่

2. การสร้างและแสวงหาความรู้

ใช้หลัก “ป” ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

2.1 ปรีกษา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยผู้ยื่นคำขอใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นกลุ่ม OTOP กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต้องศึกษารายละเอียดเกณฑ์ในการขอผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทผลิตภัณฑ์เพื่อจะได้ให้สมาชิกกลุ่มเตรียมผลิตภัณฑ์ส่งได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ถูกต้อง

2.2 ประสาน ใช้หลักประสานกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดให้คำแนะนำแจ้งเกณฑ์ในการยื่นขอใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน แก่กลุ่มเพื่อเตรียมผลิตภัณฑ์ เตรียมเอกสารได้อย่างถูกต้อง

2.3 ปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ กลุ่มปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.4 ประณีต ผลิตภัณฑ์ต้องประณีตนำวัตถุดิบที่อยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการผลิต

2.5 ประสิทธิภาพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้ประสิทธิภาพเกิดคุณภาพตามขั้นตอนมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

2.6 ประชาสัมพันธ์ จัดทำโลโก้ชื่อกลุ่มที่ตั้งกลุ่ม เบอร์โทรศัพท์ ข้อเสนอแนะการใช้ผลิตภัณฑ์ ข้อควรระวังในการใช้ผลิตภัณฑ์ วัน/เดือน/ปีที่ผลิต และวัน/เดือน/ปี ที่หมดอายุ ออกแบบโลโก้ ให้สวยงามมีคุณภาพเพื่อติดผลิตภัณฑ์

2.7 ประโยชน์ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพน่าเชื่อถือมาตรฐานการผลิตที่ดี สามารถนำผลิตภัณฑ์เข้าคัดสรร OTOP Product Champion

3. การจัดการความรู้เพื่อให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชนมีเอกสาร การยื่นขอใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ,(2567) , แผ่นพับ) ดังนี้

เอกสารประกอบการยื่นขอใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

1. ยื่นขอเป็นกลุ่ม

- (1) สำเนาหนังสือรับรองกลุ่ม
- (2) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของประธานกลุ่ม
- (3) สำเนาทะเบียนบ้านของประธานกลุ่ม
- (4) สำเนาบัตรประจำตัวผู้ประกอบการ OTOP (ถ้ามี)
- (5) สำเนาประกาศนียบัตร OPC 5 ดาว (ถ้ามี)
- (6) สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน OTOP (ถ้ามี)
- (7) สำเนารายชื่อสมาชิกกลุ่ม (ถ้ามี)
- (8) สำเนารายงานการประชุมกลุ่ม (ถ้ามี)

2. ยื่นขอเป็นบุคคลธรรมดา

- (1) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นขอ
- (2) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ยื่นขอ
- (3) สำเนาใบทะเบียนพาณิชย์ (กรณีต้องการระบุสถานที่ทำตามทะเบียนพาณิชย์)
- (4) สำเนาบัตรประจำตัวผู้ประกอบการ OTOP (ถ้ามี)
- (5) สำเนาประกาศนียบัตร OPC 5 ดาว (ถ้ามี)
- (6) สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน OTOP (ถ้ามี)

3. ยื่นขอเป็นบริษัท/ห้างหุ้นส่วนจำกัด

(1) สำเนาบัตรประจำตัวผู้ประกอบการ OTOP/สำเนาประกาศนียบัตร OPC 5 ดาว/สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน OTOP

(2) สำเนาหนังสือรับรองบริษัท/หนังสือจดทะเบียน หจก.

(3) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีอำนาจหรือหุ้นส่วน

(4) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้มีอำนาจหรือหุ้นส่วน

(5) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

(6) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

4. การประมวลและการกลั่นกรองความรู้

4.1 ผู้ประกอบการ/ผู้ผลิตชุมชนกรอกรายละเอียดในแบบคำขอใบรับรองแสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

4.2 แนบหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องยื่นคำขอที่สมอ./สวจ. ณ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

4.3 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ช่วยตรวจสอบเอกสารและผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ โลโก้ ก่อนนำส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ไปหน่วยตรวจสอบพร้อมใบรับ-นำส่งตัวอย่าง

4.4 การรับผลทดสอบผลิตภัณฑ์จากหน่วยตรวจสอบในการประเมินผลการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ กรณีผลิตภัณฑ์ผ่านเกณฑ์ทางสำนักงานอุตสาหกรรมมีการเตรียมเอกสารผลการประเมินเพื่อเข้าประชุมคณะกรรมการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีผลไม่ผ่าน ทางสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทำหนังสือแจ้งผลไม่ผ่านไปยังผู้ประกอบการเพื่อให้ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพ

5. การเข้าถึงองค์ความรู้

5.1 ทางสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด มีการประชุมให้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยคณะกรรมการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัด นำผลิตภัณฑ์เข้าที่ประชุมเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณารับรองโดยเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาลงนามใบรับรองสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

5.2 แจ้งผลการออกใบรับรองให้แสดงเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้กับผู้ที่ได้รับรอง

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

6.1 การนำรายงานผลการดำเนินงานและการออกใบรับรองผ่านระบบ มผช. ไปให้กลุ่มหรือผู้ประกอบการ ใบรับรองผลิตภัณฑ์มีอายุ 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ระบุในใบรับรอง

6.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับอาจารย์ และบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ แก่สมาชิกกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีคุณภาพมีคุณค่าเป็นที่ต้องการของตลาดปัจจุบัน รวมทั้งมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน



สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ข้อเสนอแนะกับกลุ่มทอผ้าชาวบ้านนางาม
วันที่ 28 พฤษภาคม 2568 ณ ที่ทำการกลุ่มทอผ้าชาวบ้านนางาม

7. การเรียนรู้

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น ได้ประสานกับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา มาถ่ายทอดความรู้กระบวนการขั้นตอนจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน การเตรียมเอกสารในการขอใบรวบรวมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้แก่สมาชิกกลุ่ม พร้อมทั้งประสานอาจารย์สาขาวิชาทัศนศิลป์และมีเดียอาร์ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้ทรงภูมิปัญญาศิลปินอิสระ ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ สลากสินค้าให้ได้มาตรฐาน เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างบูรณาการ



ภาพอบรมผ้าขาวม้า กลุ่มทอผ้าชาวบ้านนางาม วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2568
ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านนางาม ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

8. ผลสำเร็จ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และชุมชนได้ใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถนำไปต่อยอดในการค้าสรร (OTOP) ในระดับจังหวัดนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและชุมชน



ภาพมอบบรรจุภัณฑ์ผ้าชาวม้าให้แก่ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม วันที่ 30 เมษายน 2568 ณ กลุ่มทอผ้าชาวม้าบ้านนางาม ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา



ภาพมอบใบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้กับกลุ่มทอผ้าชาวม้าบ้านนางาม วันที่ 9 ธันวาคม 2568 ณ กลุ่มทอผ้าชาวม้าบ้านนางาม ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

